

Kunst en/of vliegwerk?

Kindertekeningen kleuren koepeldak

Tekst en beeld: Albert F. van den Hout

De kern van Fort Asperen bestaat uit een cilindervormige licht- en luchtschacht, die door alle (3) verdiepingen loopt met een diameter van 5 meter. Om te voorkomen dat het inregent, is boven de schacht een glazen koepeldak geplaatst. Een belangrijk onderdeel van het koepeldak is een houten constructie, waaronder stalen ringen hangen. Op deze ringen worden de glazen dakpannen zo gehaakt, dat er een schubvormige waterkering ontstaat.

Fort Asperen is een zogenoemd torenfort, dat onderdeel was van de Nieuwe Hollandse waterlinie. Het tussen 1845 en 1847 gebouwde fort is recent gerenoveerd en heeft een indrukwekkend glazen koepeldak gekregen. Het koepeldak bestaat uit 550 grote glazen dakpannen, die op initiatief van architect Peter van Assche van het Amsterdamse Bureau SLA met tekeningen van schoolkinderen uit de directe omgeving van het fort zijn bewerkt.

De glazen platen zijn zodanig gevormd, dat er invliegopeningen zijn voor vleermuizen. Op 1 oktober is het fort gesloten en wordt het fort het domein van de vleermuizen, die dan aan hun winterslaap kunnen beginnen.

Glazen kunststukjes

De dakpannen zijn gevormd uit blank glas van 800 mm x 400 mm. De schoolkinderen hebben tekeningen gemaakt, waarvan afdrukken met gekleurd glaspoeder

op het glas zijn gemaakt. De pannen zijn vervolgens gebakken en gevormd tot een L-vormige pan in Glasblazerij Leerdam. In de Volkskrant van 3 september 2015 vertelt de architect de werkwijze: "De glazen pannen zijn vervolgens op kleur en patroon gesorteerd. Dat laatste was cruciaal om een aantrekkelijk eindresultaat te krijgen. Als ik eerlijk ben, was niet elk werkstuk even fraai en uiteindelijk wilden we niet het effect van een muur vol kindertekeningen hebben.

Een palet van kleuren.

Projectgegevens

Opdrachtgever	: Stichting monument Fort Asperen
	: Nationaal Glasmuseum Leerdam
Ontwerp	: Bureau SLA, we are architects, Amsterdam
Constructeur	: MiaTsiamis en Edwin Thie
Glastechniek	: Eclaircie, Rijswijk (gld)
Houtconstructie	: Van den Dool Bouw, Leerdam

Door het sorteren introduceer je een nieuwe orde - een bepaald abstractieniveau - waardoor de dakpannen een geheel gaan vormen.” Een medewerker van het Fort legt uit dat het een langdurig proces is geweest: “Er kunnen 12 pannen tegelijk in de oven, die in 24 uur worden gebakken. Ze komen niet allemaal heel uit de oven. Ook tijdens het verwerken en bewerken (boren) sneuvelden er pannen en de oven was niet altijd beschikbaar.”

De L-vormige glazen pan haakt achter een van de stalen ringen.

Toegankelijkheid

Het dak van het Fort met een diameter van 33 meter heeft een grasdak met rondom een veilig looppad achter een borstwering en heeft een woud van schoorstenen. Ook het uitzicht vanaf het dak is prachtig. In de regionale pers gaat het echter vrijwel uitsluitend over de glazen koepel, die meerdere keren wordt bejubeld als glazen kroon. In het Kontakt, editie Leerdam van 18 september 2015, laat Peter van Assche over het eindresultaat optekenen: “Al die dakpannen maken een overweldigende indruk. Het resultaat heeft mijn stoutste verwachtingen overtroffen. Het is magnifiek. Ik had niet verwacht dat het project zo goed zou uitpakken. Het is een huzarenstukje van het glasmuseum, de glasblazerij en Fort Asperen, maar vooral van de kinderen.”

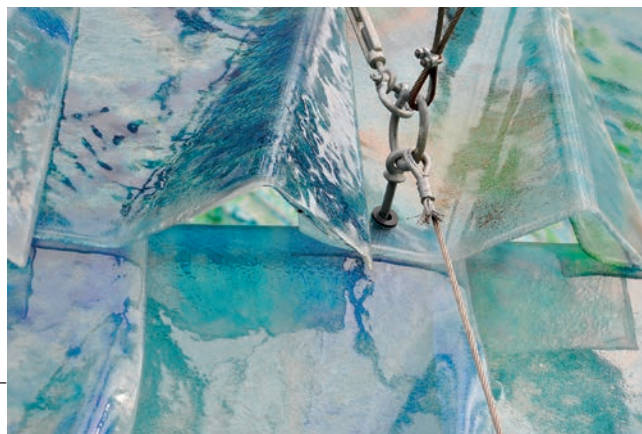
Openingen voor de vleermuizen.

Duurzaamheid

In het productieproces van het glas en de koepel zijn meerdere glazen pannen gebroken. Naar mededeling is daarmee rekening gehouden door meer pannen te maken dan nodig: 750 in plaats van 550. Het is niet ondenkbaar dat er ook in de toepassing pannen zullen breken, omdat de grote glazen platen weinig spanning kunnen verdragen. Spanningen, die kunnen optreden door wind- en sneeuwbelasting en door smeltend sneeuw en ijs dat zich tussen de pannen kan ophopen.

De glazen koepel is opgehangen aan een zware houten constructie, die in een betonnen ringbalk is verankerd.

Door het dak periodiek te reinigen, kan veel overlast of schade worden voorkomen. Dat geldt dan vooral voor de binnenzijde van de koepel waar iedere pan een verzamelplaats van vuil en vogelnestjes kan vormen. Het schoonhouden van het glas is bovenal nodig om de prachtige kleuren te behouden. Ik ga er zeker nog een keer naar toe om te zien hoe het dak zich houdt. U zult moeten wachten totdat de vleermuizen uit hun winterslaap ontwaken.

